

Nathan Chyträus

**LEPIDISSIMAE ALI=||QVOT EPISTOLAE ET SATYRAE || PRAESTANTIVM
POETARVM || NVNC PRIMVM IN GER-||MANIA EDITAE.||**

Rostock: Lucius, Jakob d.Ä., 1571

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1701922843>

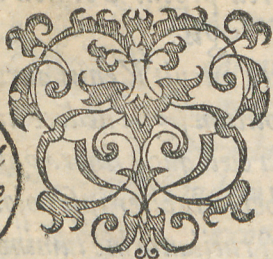
Druck Freier Zugang

Cq-1522/1

LEPIDISSIMÆ ALI-
QUOT EPISTOLÆ ET SATYRÆ
PRAESTANTIVM POETARVM
NUNC PRIMVM IN GER-
MANIA EDITAE.

ROSTOCHII.

A IACOBO LVCIO TRANSYL.

Anno M. D. LXXI.

DE
STELLA
AUREA
EPIGRAMMA.

Vam primum emicuit Roseo STELLA
AUREA Varno,
Orta procul Gothicis aurea stella pla-
gis:

Ex templo insolita micuit Venus aurea luce,
Cæteraq; insolitum signa dedere iubar.
Scilicet hac stella cæli quoq; sidera gaudent,
Ridet ab æthereo Iupiter ipse polo.
Aëra nam veluti rutilante hic lumine complet;
Sic eadem meritis regna propinqua suis.

NATHAN CHYTRAEVS.

GENEROSIS ILLV²
STRIBVS ET MAGNIFICIS DO-
MINIS, D. NICOLAO ET D. ERICO GVL-
DĒSTERNIIS, D. GEORGIO AGERA, D.
BENEDICTO GVLTEIO, Serenissimi Sueco-
rum & Gothorum regis Cancell. Consiliarijs
& Legatis, &c. Dominis suis
clementibus.

Tvos, eximij proceres, quo
carmine demum

Quo vultu excipiam? ô Go-
thica bona sidera gentis,

Dudum nota mihi, dudum
exoptata, perennem

Dum pacē expetimus res
gnis gentiq; propinque.

Quæ nobis auro quouis magis aurea, cælo
Iam redit, & miseris finem sperare periclis
Imperat, auxilijs vestris fidoq; labore.

Pro tantis igitur meritis quæ munera, quæue
Præmia finitimi reddent? pax omnibus vna
Theauris potior; pax anteferenda triumphis
Omnibus: hæc nobis vestro quoq; munere tandem
Cum redeat: nihil est operas æquare fideles
Quod queat, & dignas vobis persolvere grates,

A 2

Multi

Multi multa licet studioſo peſtore tentent.
Donabunt alij pateras, & præmia quondam
Graiorum, tripodas: hic aurea ſigna locabit:
Aut alij liquidis ornare coloribus ora
Tantum heroum cupient: ego carmina pango:
Carmine lætitiã teſtor, quam publica poſcunt
Gaudia: perpetuas vobisq̃, hoc nomine grates
Deberi, ex animo fateor, ſemperq̃, fatebor:
Teſtis erit brevis, at præſtans bonitate, libellus
Multa monens, plenus Charitum, falſiq̃, leporis.
Quem capite illuſtres animæ, vultuq̃, benigno
Perlegite, Aonidum celebres pacisq̃, patroni.
Sic vobis placidos concedant æquora curſus,
Sic patriæ vobis plauſus audire, reuerſis,
Regis & eximij auguſtam contingere dextram
Detur, & incolumes offendere ruruſus amicos,
Pacifiq̃, vna ſuperare Antenoris annos.

V. D.

Obſervantiſſ.

NATHAN CHYTRAEVS
MENCINGIVS.

AD EPISCOPVM
ATREBATENSEM.

NICOLAI SICCI BRIXIANI
EPISTOLA.

E me forte putes uana am-
bitione furentem
*D*esipere, atq; animum de-
liro voluier aestu,
*I*mmemorē sortis priscae,
veterumq; malorum:
*A*ccipe, cur uanos odi, quos
nunc gero, fasces,
*E*t quod conscendi, te concedente, tribunal;
*A*udi quam dubium, atq; anceps discrimen agat me.

*H*ic mihi felices glebae, & bona iugera campi
*E*uenere quidem: tamen hinc se spumeus amnis
*P*raecipitans, mollem ripam vorat, & rapit vnda,
*D*ecidui & partem semper furatur agelli.
*P*arte alia torrens montano turbidus imbre,
*A*ggeribus ruptis campo decurrit aperto,
*V*ictor agens secum sata laeta, hominumq; labores.
*A*t dices, quid tu interea teris otia? quid stas?
*Q*uid tua iura sinis piger indefensa rapi? nec

Anteuenis, firmasq; tuum, facto aggere magno,
Et terra, & saxis, & denso stipite, campum?
Amnis uterq; rapax aprico arcendus ab agro est
Longa mole tibi, vi multa, atq; obice multo.

At non quos dicam fortasse intelligis amnes;
Hinc numero fidens aufert mea iura Senatus,
Et res confundit nostras, tollitq;, rapitq;,
Et rebus sese alienis ingerit audax;
Inde nihil princeps durus non arrogat armis;
Hi duo de summa imperij luctantur, agunt rem,
Ille potens dextra, comto hic sermone disertus;
Hic causa melior, arte at præstantior ille.
Ut longurius in stabulo suspensus, equorum
Non facile euitat calces; ut sæpe coorta
Seditione graui in populo, iustissimus vnus
Qui paci medium se offert, perit; hic ego sic sum
Spectator pugnae, expectans quod me iubeat fors
Ferre iugum, cuius victoris iurgia ferre;
Interea torrens nunc hic nunc turbidus illic
Decerpit ripas paulatim gurgite edaci,
Et sensim pauper fines ita claudor in arctos,
Ut mihi sint odio fasces, & inane Tribunal,
Iustitiæq; manu frustra qui stringitur ensis.
Et quamuis nihil hic iam sim nisi fabula vulgi,
Multus verua mihi tamen est pascendus, & idem
Terne quaterue procax renouandus vestibus anno,

Aulaeis

Aulæis ornanda domus mea, cum riget annus;
Cum calet, extremis quamuis quæsitæ Britannis
Sordent, nam melius paries ornatur Hibera
Pelle, abeunte hyeme: atq; æstas cum feruet in agris,
Temperat æstiuos pellis vitulina calores,
Aut auro pulchrè, aut ferro signata calenti.
Cenandum lautè est, ne si grauis adueniat vir
Inuisum cupidi, & sordentis nomen inurat;
Nam quamuis multus superet patrimonia sumptus,
Inq; dies crescat, quod me grauat, æs alienum:
Attamen, (est vt opus, vtq; est res credula) vulgo
Credor habere ingens argenti pondus, & auri;
Vnde nec hospitibus domus est claudenda superbis,
Vndiq; quos fallax inuitat opinio, quæ me
Per bibulas populorum aures, per compita vbiq;
Vt benè felicem menduci prædicat ore.
Stragulaq; exornant thalamos, pictiq; tapetes,
Ne mea pauperies in lucem prodeat, & ne,
Hospitibus nos accuset cariota suppellex.
Nec minor hinc inopem stabuli subit altera cura,
Vt scæno pascantur equi, nec desit auena;
Et strigile eniteant multa in præsepibus altis.
Acrius hæc miserum pungunt dispendia, quod non
Soluuntur promissa mihi stipendia, quæ tu
Munificus mihi larga dari, Cæsarq; iubetis.
Vnde decimus mensis, ni fallor, labitur, ex quo

Germyna

Germanæ publi, quæ me comitatur, & anteit
Immitis, nec dat quæstor licitoribus aurum.
Interea miseris ne desit lens, olus, aut sal;
Aes præsto, moriens, mihi quod pater ante reliquit,
Quæsitum magna virtute, & paupere mensa.

Non tantum per plana citus volat atria turbo
Reste puer quem multiplici, spirisq; coercens
Innumeris, magno sublatum verberare iactat;
Quantum ego perpetuo curarum turbine versor.
Curarum quæ sollicitant noctesq; diesq;
Ut videant, de me quod contigit ante pusillo
Fortè homini, non est iucundior altera dictu
Fabula, nec breuior: da te mihi, si vacat, audi.

Nanus erat binis quondam non longior vltis,
Exigua insignis breuitate, atq; integer annis,
Quem propter facti nouitatem, artusq; pusillos,
Optabant hilares cænæ, & conuiuia læta,
Hunc mulcere senes, pueri, innuptæq; puellæ,
Et cupere, & læti circum amplexarier omnes;
Felix, ni cuiicumq; homini sua displiceat fors,
Hunc atrox propriæ breuitatis cura misellum
Vrebat male, & occursans miseratio sortis
Inuisæ: pro qua ille Deum incusare solebat,
Assiduè obyciens tantilli corporis artus,
Audyt orantem diuum pater optimus, & rex,
Et quid, ait, nos obtundens prece sollicita, vis?

Procerus

Procerus fieri, & longos assurgere in artus,
. An statura placet, communi longior? an qua
Finibus, est homines inter, mediocribus? inquit,
Opta animo, quamuis speciem, tibi namq; erit a me,
Sive breui, seu tu mauis procedere longa.
Consilij dubius, formaq; incertus in omni
Haeret pumilio; at tandem: mihi forma Gigantis
Supra hominem cubitus extans, aut quatuor, aut sex
Longa placet; Deus esto Gigas, ait, & prece ne me
Posthac sollicita, atq; in formi voce fatiges.

Nec mora, pinguescunt membris crescentibus artus,
Corpus & in longum sensim producitur omne,
Vt sole inclinante hominum fit longior umbra:
Fitq; eadem noctu deprenso lumine maior:
Sic, quantum cupit, exultans extenditur ille,
Surgit in immensum, toto iam longior est pes;
Hunc subito circumueniunt incommoda mille,
Inprimis quaerenda illi domus amplior, & lar,
Esuriens magnis pascenda laboribus aluus,
Deciduisq; amplis arcendus vestibus imber;
Ille ubi se obsessum damnis videt vndiq; caelum
Respiciens, inquit tua me indulgentia perdit
Iupiter, ipsa boni fallax me lusit imago,
In formem inuisamq; mihi pater exue molem.

Tu Perenote mihi ille es, & pater optimus et rex,
Qui obsequio victus dulci quondam, & prece blanda

B

Fecisti

*Fecisti è paruo me Pumilione Gigantem,
Insignem ventre, & damnosum faucibus amplis
Seruorum: qui me, & patriam ligurire queant rem.
Hanc mihi tu ingluuiem famulorũ, et inutile pondus,
Præcide, & tenues iterum me transfer in artus,
Per genium, fratresq; tuos, perq; ossa parentis
Sancta precor: vitæ tandem me redde priori.
Ista tibi & musto, & satur autumnalibus viuis,
Dictabam ruri, Venusino carmine, dum tu,
In Gallos aditus numerofo milite tentas.*

AD CHRISTOPHO-
RVM MADRVCCIVM

Card: ac principem Tridentinum.

*Ideor à doctis, quod scribens tam
rude carmen,
Ostendam id multis, nec me vllus
iam pudor vrat,
Sed iugulem incautos male com-
pto carmine amicos,
Qui temere occursant mihi, cum vitiata papyrus,
Carnificem longo complectens ordine versum,
Sub tunica latet, auditorem quæ male perdat.*

Decipimur

Decipimur stulti dulcedine carminis omnes,
Cuiuslibet est ingens proprij vis insita amoris,
Quæ nos præstigijs ludit fallacibus, & quæ
Errores specie virtutis vestit, & ambit:
Id facimus vates, quod turpis bestia quondam.

Iusserat edicto Deus accersier omne
Quadrupedum genus, & catulos gestare sub vlnis,
Millibus è multis regem facturus eum, qui
Dignior atq; alijs forma præstantior esset:
Cervus, Equus, Pant heras, Canis, Leo, Sus, Cap, et Bos
Producunt fetus proprios, & laudibus ornant:
Ultima deformem coram Ioue simia natum
Hirsutum villo, turpi facie, & nate leni
Fert, & ait. solam pater ô iustissime nostri
Accipe spem generis pulchrum sine labe catellum,
Cui debes meritum tituli regalis honorem,
Insigni villo, nitida facie, & nate pulchra.
Exoritur magnus turba ridente cachinnus,
Cum Deus ipse à risu ingenti vix cohibet se.

Quilibet inuitus naturæ sic capitur vi,
Vt sua cum doctis conferre poëmata libris
Audeat, immeritam & petulanter poscere laurum:
Vos ubi deformes vitiato in corpore mendas
Cernitis, & turpes malefacti carminis artus,
Sic facite, vt vobis si forte eat obuius alter
Gibboso tantum tergo, sed cætera pulcher,

Atq; alter breuis, oblongus capite, & pede claudus,
Vlceribusq; lacer, turpis, gibbosus vtrinq;
Ingenti pietate illum excipietis, at istum
Diducto licet inuici ridebitis ore.
Sic nostro si sit versu tolerabilis error,
Parte aliqua pulchri; faciles miserescite vatis:
Sin fuerint distorta simul, & turpia membra,
Vt collo caput, vt cruri non conueniat pes;
Tollite cum plausu patefacta fauce cachinnum,
Ridendi hanc veniam petimusq; damusq; libenter.
Nec quandoq; tamen pudeat, legisse poëtam
Vix superantem vrbis strepitum, & popularia verba,
Elumbem versum cludentem, vt ego facio nunc,
Esse solet plerumq; sub hoc sermone pedestri
Nescio quid pulchri per verba latentis, & artis.
Non semper qui grande sonat fert præmia vates:

Pinxerat ingenti cura magnoq; labore
In tabula quondam Ganimedem pictor, & illum
Mizdonio Regi dono portarat habendum.
Forte illi hirsutum villosa pectore Apelles
Squalentemq; situ, & turgentem gutture pleno
Attulit aspectu: primo Rex risit, & inde
Nunc roseum decus, & pueri florentis honorem:
Nunc maciem, & turpes artus, robustaq; membra
Villosi aspiciens hominis, deformior, inquit,
Iste tuus puerum Ganimedem vincit Apelle.

Sed

*Sed nimis hæc longum prælusimus, ut citharædus,
 Qui dum discordes sumpta testudine nervos
 Indocto frustra concordat pectine nervos
 In cruce suspensas circum se detinet aures.
 Iam positus redeo nugis ad seria, quæ me
 Insomnes cogunt longas producere noctes.
 Namq̃, vrens postquam stimulus me impellit honoris
 Linquere derisum populo insultante Tribunal:
 Verso animo assidue, quæ me Vrbs vicina, locusue
 Excipiat reducem, positus insignibus, & quo
 Nostra sinu cedat sensim inclinata senectus.
 Ut navis vexata diu maleflantibus Euris
 Ceca nocte furens, nescit quo vis ferat, & fors:
 Sic ego, quem venti invidia luctantis, & æstus
 Ambitionis agunt in præceps; indigus artis
 Ageminis trepidè portum Pollucibus opto.
 Vos mihi, vos estis fulgentia sidera, quæ me
 Per scopulos oris rapidi, per lurida linguæ
 Murmura, & infames dominante libidine ventos,
 In tutum vebitis portum virtutis amicæ,
 Tuq̃, Atrebasq̃, meus, nostri duo lumina mundi.
 Dicite vos animæ illustres, quæ certa carinæ
 Sit statio, quam iam rodit cariota senectus.
 Non vos Insubres inter laudabitis, ut sim,
 Aemula ne occurrens grauium mihi turba virorum
 Audeat, ut voti compos, illudere victo;*

Neue seni vt fecere animalia bruta Leoni,
Certatim insultet petulans, & praua iuuentus.
Urbe minus Venetum suadebitis vt teneam me:
Ne niue candidior, pura pice nigrior Idæ
Sit Veneto mea sancta fides suspecta Leoni.
Ampla mihi nec sunt Romana palatia cordi,
Nam nisi mitra biceps ibi cingat tempora, vel me
Purpurei insanum pascat spes magna galeri;
Quid facerem sine seruitio, sine honoribus, hospes
Paruo animo? neq; enim fas est obrepere tantum
Stultitiæ, vt possim spe solum pastus inani
Ista diu versare leui deliria mente.
Vnde mihi hæc tantum superest spes certa salutis,
Vt tandem excussoq; iugo, vinculisq; solutis
Aut curru uehar, aut lumbos lassante caballo;
Pomifero donec Benaci in margine sistar,
Conductaq; lacus nitidi lympham, rate sulcem,
Ad tua confugiens reduci pede limina, quæ me
Tranquilliq; status cupidum, placidæq; salutis
Excipiant, & amica meæ dent commoda vitæ.
Sed vereor, ne qui quatientem molliter vndam
Non tulit, hunc rapido deprehendat turbine vortex
Spumeus, infidi vestræ maris ambitionis,
Qui magis horribili vento, & maioribus astris
Sæniat, & miserum dominante cupidinis aura
Per scopulos Regum, per magna Palatia iactet.

IO. AN.

IO. ANTONII VVLPII
NOVOCOMENSIS.

AD HIERONIMVM DANDINVM
EPISCOPVM FOROCORNELIEN.

SATYRA PRIMA

Quod te interpellem nugis, dum pu-
blica tractas

Munera, & ingenti rerum molimi-
ne anbelas:

Des veniam, vel te culpes Dandis
ne necesse est;

Qui mihi dum comis nimium, nimiumq; benignus

Das faciles aditus; sepulisq; & diuite mensa

Excipis, hos à me male sanos elicis ausus.

Contra alij quidam, bifida qui tempora mitra

Cingunt, congressus fugiunt, turbamq; precantem

Colloquijs arcent, centeno poste, ministris

Et totidem oppositis; Quod si (cum maxima rerum

Postulat hoc moles) precibus vel munere nouam

Irrumpas; decimæ truderis limine portæ.

Tu facile ingènium natura, mitius arte

Efficis, hinc casu aduerso tristaris amici,

Non

Non secus atq; tuo, curis & frangeris ijsdem.
Hoc tibi me cogit causas exponere, quare
Sortiti dominum clarum natalibus, annis,
Fortunis, animo illustrem, virtutis amicum,
Post sextum mensem Roma discedimus, hoc tu
Fortè malum ducis; nos contra; si vacat, audi.

Me pater haud vilis susceptum coniuge honesta
Primum natorum sex, vix santhem, ac pede firmo
Tentantem gressus, semotam ablegat in oram,
Scilicet vt possem post prima elementa, latinum
Et Graium pelagus, tuta sulcare carina.
Euentus poterat voto arridere, quod essem
Ingenio haud stupido prorsus; cum quattuor annos
Atq; decem nato, rapuit Libitina parentem.
Inde domum rediens cesso, lustrumq; supine
Traduco; post me patruus patria expulit, atq;
Ticinum misit, tabulisq; incumbere bis sex
Iussit, scita decem queis sunt inscripta virorum.
Hic ego sub claris hausi documenta magistris
Militiae, impleuiq; nouem stipendia, post quæ
Emeritus mittor donatus cum rude lauro.
Post hæc in patria turba comitante clientum
Dum causas agito, & defendo; iura popello
Tetrica responso; non parua pecunia, verum
(Quod maius duco) mihi gratia quæritur ingens,
Hinc legor & populi, sanctiq; ex mente Senatus

Qui

Qui lustrum condam, qui scribam ciuica iura,
Iudicio & præsim; post nostra missus ab Vrbe
Legatus, faciles lassauit Cæsaris aures.
Quid quæris, proprias tumido dum proijcis ore
Laudes? hac poteram fortuna viuere lætus:
Ni mihi, ceu stipulis ignes, iniecta fuisset
Ambitio, nobis dum proponuntur honores,
Atq; aurum; dum tu occurris, pariterq; Maphæus,
Atq; alij proceres, qui orbis tractatis habenas
Ob merita, expendo curas, tantosq; labores,
Insomnes quæ vos cogunt traducere noctes;
Captus opum tanto splendore, & lumine, claras
Ceu Satyrus quondam flammis exurere sensi.
Si mihi non stabat Paris suffulta columnis
Regia; nec sensus fallentia marmora: saltem
Culta domus fuerat: tenuis, sed munda supellex:
Qua exciperem insignes homines, ex classe secunda:
Communis queis nostra fuit semper domus, & res,
Et census paruus certè, at sine crimine partus.
Ire salutatum nos atria nulla potentum
Cogebant; multa cum limina nostra salute
Feruere. fuit & comitum lætissima turba,
Quos nobis mores, studium, & par iunxerat ætas.
His ego gaudebam. Domini cum nomine Romam
Aduocor; haud credo; sed te vult: me vocat ille?
Sic est; at ludis, quid enim stupidi atq; pusilli

C

Me

Me ingenij cupiat tantus Rex? Est ita. me inquam?
Tertia deinde venit; nuto: sed epistola quarta
Expugnat, (quis enim multis magnisq; repugnet
Promissis?) mitto quæ sors sperare iuberet.
Ex illo, & patria & comites sordescere nobis
Capere, & fastu sensim turgescere pulmo.
Hinc tumidis ducens ingentes follibus auras,
Omnia magna sono, Reges, Diademata, Mitras:
Ante oculos stat Roma mihi, noctesq;, diesq;, 104
Hæret Roma oculis, in somnis cernimus arcem,
Rostra, theatra, forum, Saturni templa, suburræ.
Flentibus hinc socijs tandem discedimus, armos
Argento grauida nobis lassante crumena:
Omnia, dum propero, retinent me: in liminè primum
Offendo, valvis laceranda, & vestis adheret:
Claudicat acer equus soleis offensus: ab ali a
Ilice parra canit: læua occurrit lupus: anguis
Rumpit iter: pluuia, altisq; erumpentia ripis
Flumina nos tardant: properauimus attamen, & Djs
Iratis, magnæ perueni ad mænia Romæ.
Hic dominus, quod erat curarum pondere magno
Oppressus, sero me admittit ad oscula dextræ:
Excipit & blandis verbis, & fronte serena.
Quæ nutantem animum firmarent: Inde suorum
Scribimur in numero. sed bina cubicula primum
Conducenda mihi: stabulum post; deinde culina:

Quæ

Quæ quater videntas cogunt nos pendere drachmas
In mense. At dominus promisit, ferre necesse est
Conduſ ait, multo quod regia plena cliente est:
Si dispensator iubet, hospitijue magister,
Chironomo, scurræ, productori, aut citbarædo
Assurgam. quid enim? pereat ne sportula, quippe
Tres nobis numerant nummos mercede diurna,
Cū pueris, et equo: hinc quærenda caro, hinc olus, hinc
Hinc oleum, scombri, pernæ, vilesq; phaseli. (Sal,
Odit enim lepores, turdos, conchilia, mullos,
Mensa mihi & pueris communis. sportula quamuis
Sit tenuis, quæ vix oleum præbere lucernæ
Sufficiat; nobis nunquam datur integra, auaro
A quæstore aliquid semper deraditur, vltra
In primo quod nulla mihi sit reddita mense.
Præpositus stabulo domini, negat ordea, fœnum,
Et stramen. negat ille mihi? negat improbus: ardet
Intus bile iecur: descendo ad iurgia: tandem
Post quartum mensem vilem metitur auenam,
Et putrem culmum, pudeat quem sternere, & illam
Quæ in vacuas paleas & purgamenta recedat
Si cribro excutias, non assignatur equilis
Aut locus, aut statio. post tres cellarius horas
Dimittit puerum tandem, redit ille lagena
Dimidia, verum sic dilûta, vt mihi Tybris
Fluctuet in stomacho, dum credo hausisse Falernum.

Hic ego tot peream dominis? tot pessima liber
Facta seram? semper me impunè á poste repellet
Ianitor implumis, rosea facie, cute leui,
Cirrataq; coma? si non dstringimus enses
Fulmineos, liceat genuinum frangere, more
Lucili, generet rabies ne pressa venenum.
Mitto quanta tuli, patiarq; incommoda; mane
Summo, profilio stratis, & currimus vsq;
In Vaticanum, pluuijs seu solibus æther
Sæuiat: hic stantes aliquot cosumimus horas,
Vt dominum videam, quem claudunt ostia centum,
Atq; aditus centum. populis vt præbeat aures
Egreditur tandem, quem nos veneramur, aperto
Et capite, & genibus flexis. dum quisq; videndum
Proponit sese, impellor, turbæq; procella
Iactor: postremus tum ne sim, viribus, ausu,
Et cubito rumpenda via est. si forte uebatur
Aut mulo, aut rheda, raptim sequor, ilia equorum
Tundens, post redeo per fusus pallia cæno.
Post ea, cum dominus discumbit, stans ego contra
Illi me oppono, vt si tollat lumina mensa,
Me videat: lustroq; oculis si fortè beatum
Me obtutu faciat: si me seruire parato
Vtatur: si sponte aliquid mandet, iubeat ve.
Sed frustra ante oculos versamur, nanq; secundus
Tertius, & quartus mensis mihi labitur, atq;

Post

Post quintum, sextus, cum nec mandata, nec vllum
 Accipio à domino verbum; comis tamen ille,
 Omnibus arridere, ioco perstringere, & vltro
 Compellare: tamen solus dimittor, vt ille
 Quem vel relligio, aut pestis congressibus arcet.
 Hinc nos sollicitant curæ, indignatio flammæ
 Excitat, & rabies nigrum vomit ore venenum.
 Ergo ego qui vt scribam, aut responsem ciuica iura
 Euocor, hic tantum spectator Laocoonti
 Seruio marmareo? præceptis Pithagoræis
 Vincior? Harpocratis factus sum ad templa sacerdos?
 Debebas illum tu compellare; ego ne illi
 Quem tantæ exagitant curæ, quem tanta fatigat
 Congeries rerum, me ausim præbere molestum?
 Exciuit; veni. sto coram. me videt ille
 Luce vel inuitus; tu Sauli, tuq; Maphæe
 Tuq; Ioui, profertis me: respondet at ille
 Comiter, est cordi, meminî, cum tempus erit, tunc
 Accersam; at cesso: tentem Dandine quid vltra?
 Quid faciam? patere; hic nobis plus deperit vno
 Mense, animi cultus, quam quod profecimus anno:
 Euolat è loculis æs: curis vrimur: vltra
 Quod mihi relligio est, domini consumere fruges
 Segniter, & lecto, atq; epulis traducere luces.
 Rusticus Aufidius, conducti cultor agelli,
 Assuetos curuo glebas versare tridente,

Et segetes sarrivē, boues & iungere; multo
Cum frangi interdum sentiret membra labore;
O fortunatum (dicebat) cui datur urbem
Incolere, & duri vitare incommoda ruris.
Sors fauit, vocat hunc quidā heros magnus in urbem,
Accurrit turgens, spe atq̄ ambitione laborans,
Delicijs capitur: thermas, & compita lustrat,
Atq̄ forum; sed dum dominus nihil imperat illi;
Oscitat, & vacuus cessat, luditq̄, canitq̄,
Multa dies tamen et superest, nunc otia damnans
Vrbis conqueritur tardos procedere soles:
Hinc sese incusans quod vitam ferre priorem
Nescisset: dominum conuenit, me mihi dicens
Me mihi redde precor, vita ne fungar inertii:
Et menti & neruis obducunt otia callum.
Ne si forte tibi me inuisum fecerit ætas,
Atq̄ tuis domibus migrandum sit mihi; serò
Præterijſſe dies doleam, quod rustica nobis
Ars pereat, nequeamq̄ assuescere membra labori.
Sic mihi, ne ingenium, assiduo quod vomere fossum
Vix ferat ingenuas fruges: si cesset opella;
Ad tristes redeat stipulas; secedere præstat.

Num dominū culpas? me accuso, quod nimis audax
Huic tanto seruire viro me posse putavi.
Fortunamq̄ meam damno, quæ nesciat vti
Re oblata? Dominum culpem? quis mitior illo?

Munificus

Munificus ñe magis? cum fulgeat omnibus æquè
Sol, si durefcit cœnum, si cœra liquefcit,
Hæc potius solis radios accuset; an ipsam
Naturam, quæ non valeat durefcere? comis
Omnibus est dominus, negat hoc quis? sed mihi (nostrũ
Peccatum fateor) nimis est durus, grauis, asper.

Has Dandine putas causas, quod linquimus vr bis
Mœnia, & armato stimulamus calce caballum?
Falleris (vt mittam quod cura domestica dudum
Me vocat, vt nisi crescat, saltem ne pereat res)
Vrget me maior ratio, nam cura salutis
Et vitæ, nobis præponitur ambitioni,
Atq; opibus: licet illa alijs sit vilior algæ
Est mihi cara, ideo lethi eripienda periculis.
Sine cibi vitio, seu cœli, siue Falerni
Eueniat; seu fortè animis illustribus aer
Hic solitus; nutrire negat viles, & vti nos
Degeneres: ego semper torqueor, atq; laboro
Et stomacho & capite, hoc semper vertigine circum
Voluitur. aũt illud besternæ pondere cœnæ
Assiduo turget; iam septima præterit hora
Cum marcescit adhuc. saltamus, currimus, at nil
Proficimus. si sit cœnandum; fercula sordent
Languenti stomacho: haud obsonia lauta palato
Respondent: digito in guttur, ceu pharmaca, cœnam
Farcio, viuendum quoniam est, & pondere pondus
Trudimus.

Trudimus; hinc macies artus, hinc occupat ora
Pallor: tabescunt sensus, croceæq; pupillæ
Caligant, crudosq; cibos tussi excreo anhela.
Sic ego qui vaccas auias, proauosq; elephantas
Possẽm concoquere: offa nunc, medio & grauor ouo.
Contempti augentur morbi, præsensq; minantur
Exitium; si nos paulum præcidere causas
Differimus lenti, quas non lenire valent
Pharmaca, vel succi, medicinæ uẽ author Apollo:
Viure commoditas magna est, summumq; bonum; ergo
Sedandæ ingentes curæ, quibus enecor, ipsi
Quod sim despectus domino, fugienda Quirini
Infamis regio, & cælum graue: nostra petenda
Est patria: hæc, quod nos dederit vitalibus auris,
Aut alet, aut saltem producet funera; Roma
Discedo, quod vita mihi, quod cura salutis
Haud spernenda fuit: causam hanc adducimus vnam:
Quam si forte probas tu, Saulius, atq; Maphæus,
Quos veneror nostri tanquam tria lumina secli,
Curarim nunquam quid latret cætera turba.

AD

AD ALEXANDRVM
FARNESIVM CARDINALEM
SATYRA SECVNDA.

Lter Farnesi nobis iam labitur
annus,
Ex quo causatus capitis stomachi
q̄ laborem
Discessi Roma, te permittente be-
nigne.

Et quamuis valeã bene nũc (Dys gratia habenda est)
Vt proficiscenti iussisti, & pollicitus sum,
Ad te non redeo tamen. at male iussa, fidemq̄,
Fallens? constituo, & prope certum est nolle reuerti.
Ne tibi me purgem, fateor peccare, queas vt
Me iure erronem desertoremq̄ vocare:
Sumere si cupias pœnas, diciq̄ seuerus.
Vt libet, haud iniusta feram. quod si esse benignus
Comis, & humanus mauis, (ceu te Itala tellus
Iampridem iactat) parces, errata remittens.
Prætereaq̄ mihi debere fateberis. hoc cur?
Parcere nam magna est virtus: hanc assequitur quis
Virtutem, si non sit qui peccauerit? ergo
Officium cogit tibi me debere; sed vnde

D

Digressa

Digressus fueram, illuc nunc redeo; redeam cur
Romam? percunctor te hoc ipse, tui ne, mei ne
Causa, me esse velis Romæ, & ratione probes qua
Scire velim. at si vis, quia sic libet; vltterius nil
Perquiram, sed mox properans per tela, per ignes,
Mutatos flagro stimulabo, & calce caballos.
Quod si desit equus, possum pedes ire, Padumq;
Iratum, & cani superare iuga Apennini.
Possum ego vitales (tibi dum tamen obsequar) auras
Fundere, & exiguæ vsuram contemnere lucis.
Seruitio at credis si me haud fortassis ineptum
Esse tuo; doleo quod decipiari: tamen ne
Imprudens fallâre, tibi exponam omnia, sic vt
Institor, emptorem qui non postponit amicum
Lucro, venalis narrat vitia omnia mercis.
Primum, proueniat quod nostro à corpore, nullum
Seruitium expectare potes: quoniam male Regi
Assuescit seruire rudis morum, artibus ægris,
Atq; incompositis: nisi me obiectare periculis
Expediat, serues vt te, & monstro obycere offam.
Nec fidibus, nec voce scio: nulla ars mihi mensæ
Vel thalami, vel qua valeam extorquere cachiunos.
Regia si nostra posset splendescere forma,
Alliciens oculos hominum, velut ænea signa,
Aut pictæ tabulæ, aut vecti ex oriente tapetes,
Gauderem; sat neq; sum (quod nosti) hunc aptus ad vsus
Corpore

Corpore sum longo, exiliq̄: inclinat in armum
 Ceruix, quæ capitis succumbit pondere: pallet
 Os: macies rictum producit: cærulea nictant
 Lumina: nec barba decorantur tempora: tantum
 Prominet à mento spirillum, hirtumq̄, piloq̄
 Subruffo, cui (si vulgo assentis) male credas.
 Defluit ex humeris semper toga: calceus autem
 Sordidus. At commissa teges secreta, fidemq̄
 Seruabis: verum hoc etiam vt sit: quæ tamen ista
 Est virtus? melius præstant hoc marmora, mutæ
 Et statuæ; hoc solo laudabor? si valeo quid,
 Ingenio id valeo, quod nec frangat labor, vt si
 Me dictare velis, vel scribere ciuica iura,
 Vel respondere, & (sua sit cum insania cuiq̄)
 Nos etiam interdum insanimus carmine: sed quod
 Non valet & non vult parere precantis amici
 Verbis: non iussis Regum, pretio ve potentum.
 Sed tibi quid notum nitor me ostendere? nosti,
 Vidisti. sed me quoniam haud audire loquentem
 Contigit, hoc fateor, me nec mediocriter aptum
 Seruitio esse tuo; ergo hoc vile & inutile mitte
 Mancipium; nisi te delectent Cercopithecî,
 Aut nani informes, monstrorumq̄ id genus omne.
 Postquam seruitium auersare; acquirere liber
 Famam & diuitias poteras; ego quærere famam?
 Quo medio, ingenio ne? an sic me lumine captum

Ducis, vt ingenijs quibus omnis Roma referta est
Me conferre velim? plaudebam olim mihi, Roma
Non dum per spectata: nec mox concurrere doctis
Romæ ausus, sensi tum primum quàm nihili essem.

Viderat è celsa mus quondam rupe iuuenos
Certare inter se, longè in conualle reducta;
Quare auidus pugnae se æqualem dum putat illis
Deceptus visu, decurrens credere campo
Audet se: propius sed maxima corpora cernens,
Et molem ingentem; nil si se conferat illis
Esse ratus, referens se retro, aut hi tumuere,
Ni visu fallor; vel nos decreuimus, inquit.

Nunc ad diuitias redeo, licet exiguae sint
Nobis fortunæ; vrit opum me nulla cupido,
Vel desiderium; rides; & imagine vulpis
Quæ iurat gallo non vesci elusa rubenti,
Me ludis; fateor, si me faceres locupletem,
(Quod potes, & velles, hoc si tamen exigere à te
Ausim, non quod sim meritis, sed quod tua gaudet
Munificam cum se natura ostendere possit)
Si non letarer, non ferrem fortè grauatè:
Sed quæ ad diuitias ducit via? dispeream si
Hoc noui. studium & labor, vt sim vtrique paratus
Venalisq; simul; quis nos conducet, in vrbe
Ignotus cum sim? Romæ sine tempore notum
Esse putas? quid ais, sed quanto tempore? mense?

Aut

Aut anno? properas, addatur & vnus, & alter,
Hoc nihil est; nihil hoc? totam ergo perdere oportet
Ætatem, & curis angi noctesq; diesq;
Vt ditere senex? Vt multo splendeat auro
Funus? sarcophago & felix tumuleris eburno?
Nil moror hæc: quoniam interea mihi res perit omnis:
Annus abit: scenus soluendum est: vrget agellus,
Ac domus: à nobis prece compilatus amicus
Instat: versuram facio: tandem ære alieno
Pressus, deficio, Romæ hoc cognouimus ipsi
Experti. quid opes iactas; summum esse bonum quid
Censes? virtutem. quid deinde malum? vitium; ergo
Nec mala paupertas, nec opum bona copia; cum non
Hanc vitium aut illas virtutem dicere possis;
Efficient omni quin viuas tempore felix.

Est aliquid coccum induere, & laquearibus aureis
Vti, quis negat hoc? magno procedere cætu
Stipatum: sit apud Regem cui gratia prima:
Quenam? cum libitum sit semper in aure susurret:
Sit coniuua frequens: & quodlibet impetret: est hæc
Maxima res, si non lateat sub melle venenum.

Sed mihi dic, nostinè vt Gratia pingitur? Ingens
Est rota, cardinibus volucris axe innixa, rotata
Quam rapido semper versant hinc casus, & hinc sors:
Stat super hanc vno tantum pede Gratia, librans
Nutantem gressum, & iam prænsat nubila, cælumq;

D 3

Attingit

Attingit digito: huic ante Assentatio prona
Arridet, stupet, & solum præsentia laudat.
Ponè statim subeunt Odium, Indignatio, & ardens
Inuidia, & quam mille doli fraudesq̄, sequuntur:
Omnes hæc laqueis, tormentis, ignibus, vncis
Incautam obseruant, tergum testudine pulsant,
Perfodiuntq̄, latus longè fallente sagitta;
Quæ titubans vno vix stat pede, ferre tot ictus
Insidiasq̄, nequit, quin det prostrata ruinam.
Commoda si pendas, & cuncta incommoda, quæ fert
Gratia, (dum trutinæ sunt æquo pondere lances)
Ad terram hanc videas, ast illam ad sydera ferri.
Hæc mala qui videat, cupiatq̄, hac peste beatus
Esse, refer medico quod demens mente labore.
Vt verum fatear, tecum dum contigit esse
Romæ per multos menses, cum gratia apud te
Nulla foret nobis, cum nec sermone beares;
Me quidam ridere videns, & ludere, curis
Quod sis despectus Domino, non vreris? inquit.
Quid narras? immo illi plus debere fatemur,
Quod finit hac peste & curis nos esse solutos.
Accipe diuitiæ, & quanti sit gratia apud me.
Quid? quod nil distant fortuna ductus ab ima,
Et rex: ipse tibi possum concurrere, claro
Et Ghyzio, etsi vos vocet omnes Roma beatos
Fortunis, animis, & forma corporis. hoc cur?

Mille

Mille licet capiant vix vestras horrea messes,
Quas nos seruamus cumeris: num propterea plus
Quam nos cœnatis? num vinum dulcius auro
Aut gemma bibitur, quam vitro? num altius ac nos
Stertitis, Attalica in thalamis quod stragula fulgent?
An latus clauus distinctus murice & auro,
Quam toga, scit melius frigus propellere, & hymbres?
Tercentum vobis serui famulantur; at vnus
Nostra puer iussa obseruat, solusq; ministrat
Pro multis, sternit lectos, mensamq; propinat,
Est mediastinus, structorq;, & deniq; cunctis
Officijs valet. ingens vos comitatur euntes
Cætus: me tres, aut ad summum quinq; clientes
Nostra quibus pretio vox est conducta, sequuntur.
Deniq; vt absoluam vno verbo, æqualia cuncta
Sunt, nec Rex distat censo capite, est tibi tantum
Quantum opus est, et quod naturæ alimenta ministret,
Id cape, ab exiguo aut magno, nil distat, aceruo.
Quid? quod fortunæ sua sunt incommoda cuiq;
Maioresq; agitant maiora pericula: sicut
Non vrget lepores, sed apros, vrsosq; molossus.
Vruntur reges curis maioribus: altè
Insidet ambitio: cupiunt seuire, quibus cum
Sunt inimicitia, horrent; si forte insonuit, quid
Ne cadat à seta gladius qui pendet equina.
Quid memorem cædes? aconita? & cætera, toto

Quæ

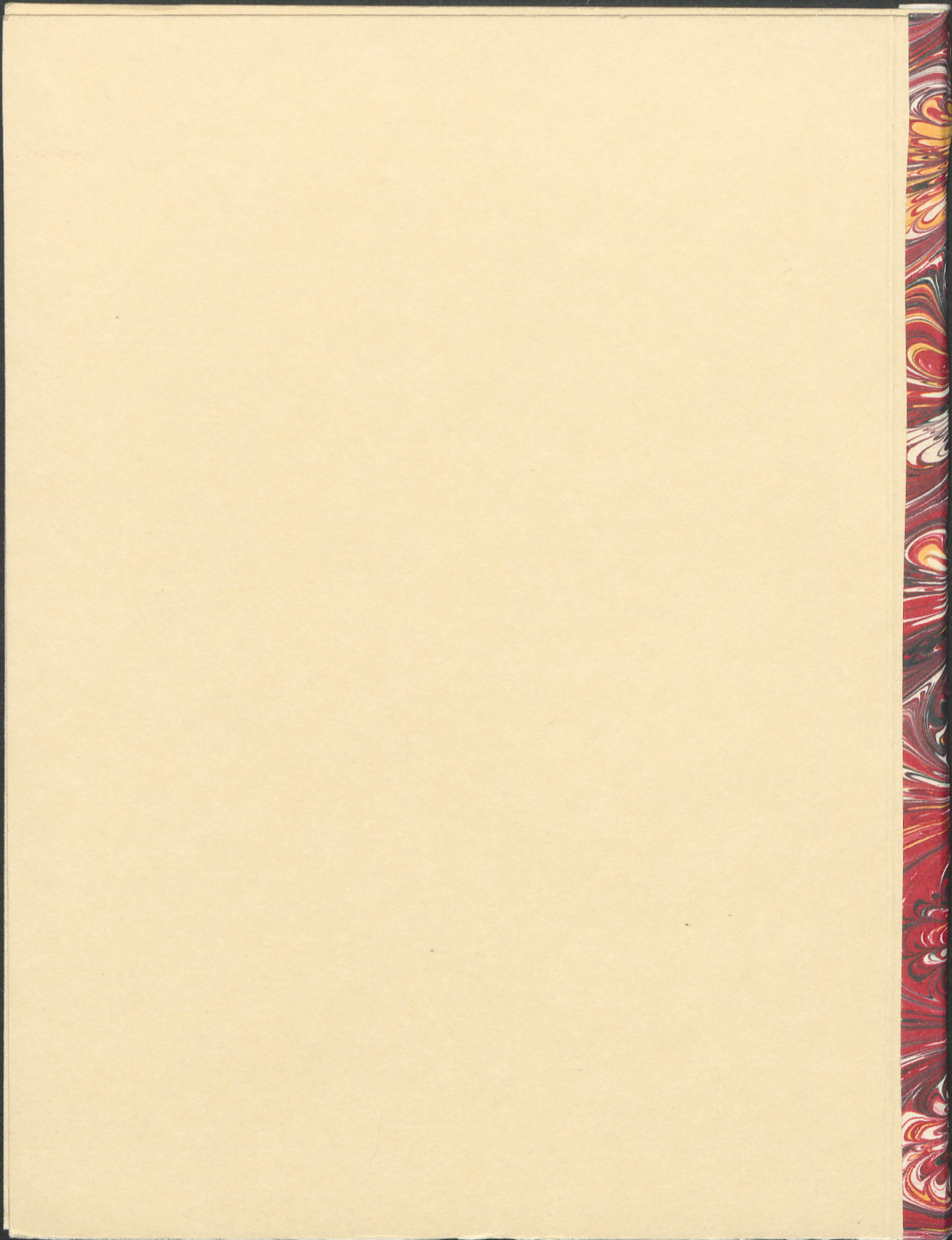
Quæ quamuis numerè assidue, haud tamen assequar anno.
Horret nostra etiam fortuna pericula, sed quæ
Sunt citra vitæ discrimen; deniq; certum
Quod laudes & quod damnes fortuna habet omnis.
Sum pauper, me multa premunt incommoda, tu ista
Cernis; ego video tibi quæ vrat mantica tergum.

Instratus sonipes auro, cui terga premebat
Ære micans eques, ut fama est, ridebat a sellum
Quem pastu exiguo macrum, nimioq; gementem
Pondere, verberibus, stimulisq; urgebat agaso.
Tu potes aiebat, tot verbera, onusq;, famemq;
Ferre? tibi lippus, qui aliena incommoda cernis
Tam bene? nil prorsus urgent respondit a sellus,
Ilia perfodiunt stimuli: vrunt ora lupata:
Truderis in contos, ensesq;: eques vlcerat armos.
Hoc nihil est? ære an distat lignisue graueris?
Tu mala nostra arridens cernis; ego sic
Et tua: fortunæ quoniam est sua sarcina cuiq;.
Hac ratione tibi æquales nos dicimus esse
Farnesi, quod opes, quod gratia multa venena
Celant, non secus ac hamum tegit esca dolosum.

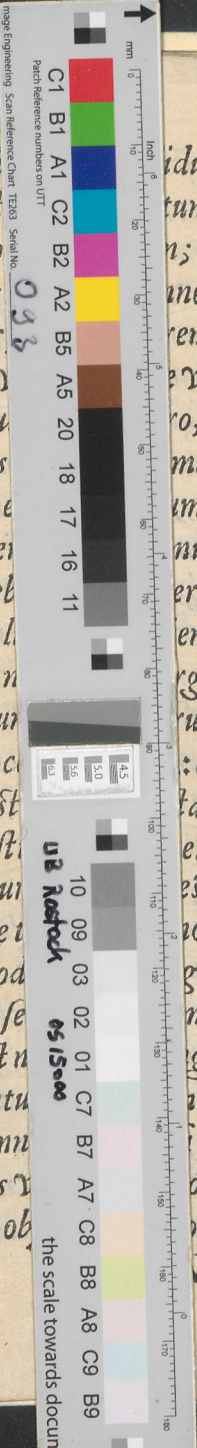
Hæc est nostrarum nugarum clausula, Romam
Me non venturum, quoniam tibi inutilis essem
Et mihi damnosus, quod si iubeas, quia sic vis, (est
Tuc præceptis veniã; non sponte quidẽ, at quia honestũ
Nostra tuo obsequio postponere commoda semper.

F I N I S.

Quae quamuis
Horret nostros
Sunt citra ventos
Quod laudes
Sum pauper
Cernis; ego
Instratus
Aere micans
Quem pastus
Pondere, veni
Tu potes aieb
Ferre? tibi l
Tam bene? n
Ilia perfodiunt
Truderis in c
Hoc nihil est
Tu mala nostros
Et tua: fortun
Hac ratione t
Farnesi, quoda
Celant, non se
Hæc est n
Me non ventu
Et mihi damna
Tunc præceptu
Nostra tuo ob

idue, haud tamen assequar anno-
tuna pericula, sed que
n; deniq; certum
anes fortuna habet omnis.
remunt incommoda, tu ista
erat mantica tergum.
ro, cui terga premebat
ma est, ridebat a sellam
um, nimioq; gementem
nulisq; urgebat agaso.
era, onusq;, famemq;
ena incommoda cernis
rgent respondit a sellis,
runt ora lupata:
; eques vlcerat armos.
at lignisue graueris?
ernis; ego sic
est sua sarcina cuiq;
nos dicimus esse
gratia multa venena
n tegit esca dolosum.
garum clausula, Romam
am tibi inutilis essem
iubeas, quia sic vis, (est
onte quide, at quia honestu
nere commoda semper.

T I S.